

Oponentský posudek diplomové práce
Silvie Suchanová: Point of view: David Lynch a intertextualita

Práce autorky je zajímavým pokusem aplikovat určité teoretické koncepty na konkrétní umělecký materiál, který se zdánlivě nabízí. Otázka intertextuality je v teoretické části srozumitelně přiblížena ve svém širším a užším smyslu: tedy na jednu stranu jako běžná součást každé lidské komunikace a na druhou stranu jako specifická problematika záměrných citací, odkazů apod. a jejich míry či typu. Pojem intertextualita a další podobné pojmy charakterizují banálně řečeno známý fakt, že něco nelze stvořit z ničeho: texty se tvoří z textů, obrazy z obrazů atd. Každý nový výrok je variantou, jejíž autorství je pochopitelně relativní a slouží především k určité katalogizaci, k jistému zpřehlednění a zjednodušení situace. Institut autorství je pomůckou domluvy, nikoli nerozborným faktem v duchu renesanční či romantické společensky podmíněné argumentace. Použitelnost konceptu intertextuality je vázána hlavně na její obecné pojetí jedné z charakteristik komunikace a různých médií. Nebylo by na místě rozlišovat „texty“ na ty, které intertextuální jsou a které nikoli. Stejně tak nelze rozlišovat díla třeba na strukturovaná a nestrukturovaná, lze mluvit jen o různých typech struktury. I otázka míry strukturovanosti by byla irelevantní. Jsou Lynchovy filmy intertextuálnější než třeba filmy Antonioniho? Při chybném chápání problému by se mohlo zdát, že ano, ale ve skutečnosti se zde role intertextuality příliš neliší a to i přesto, že třeba Antonioni se záměrnými palimpsesty moc nepracoval. Jádrem problému není otázka variování konkrétních témat, atributů, detailů, zápletek. Naopak jde hlavně o problém uplatnění určitého schématu, v němž jsou obsahové a formální aspekty nerozlučně propojeny a zachovávají si velkou míru obecnosti. Třeba celé klasické umění se vědomě prezentovalo jako jistý palimpsest či variace na několik málo archetypů (na Homérské eposy atd.). Co pak bylo považováno za „autorský“ výkon v rámci určitého kopírování předloh? Tímto výkonem bylo „invenio“, objev nového kompozičního řešení, objev nového rozvrhu, nového schématu, v němž nebylo důležité rozpoznání původního poselství, ale spíše přeskupení prvků do nového celku (jenž vůbec nemusel být stabilní; třeba

v manýrismu). Smysl celku nedával příběh; sdělení zde bylo přítomno, nicméně nepředstavovalo podstatu. V tomto smyslu byl třeba klasický obraz stejně „proudem“ jako dnešní televizní reprezentace. Byl nejen optickým výřezem, ale i výřezem z kulturní paměti. Intertextualita respektive interikonicitata zde byla samozřejmě integrálně přítomna. Hledat specifika Lynchových filmů v intertextualitě či mnohosti ohnisek tedy není úplně přesné. Záměru autorky diplomové práce rozumím a uznávám též jeho smysluplnost, jen bych navrhoval drobnou změnu pojmosloví. V teoriích věnovaných jakési postmoderně se využívají i pojmy v tomto případě přiléhavější, jako postprodukce, která znamená něco poněkud jiného než intertextualita či třeba klasická nápodoba vzorů. Postprodukce je záměrné převzetí detailu, zlomku příběhu, kostýmu, tvaru atd. a jejich jisté vyprázdnění, opakování jejich kultu. Pracuje se zde s idolatrií populární kultury. Výklad za pomoci teorií Žižeka je jednou z interpretačních možností. Stále mi však v této diplomové práci chybí jakási závěrečná konzistentní interpretace a její původní návrh. I teoretik je sice autorem pouze relativním, nicméně cílem interpretace je pointa trochu podobně jako v anekdotě. Pointa o intertextualitě, psychoanalýze atd. mi připadá trochu málo zábavná. Stálo by za pokus najít v Lynchových filmech ještě něco jiného, ale v tomto směru nemám žádný konkrétní návrh. Nicméně jinak je práce provedena velmi kvalitně: reflektované teorie jsou srozumitelně komentovány, rozbory filmů jsou detailní a provedené komparace mají význam i pro další bádání. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi jedničkou a dvojkou.

Václav Hájek